

- Slik er mentaliteten fremdeles til tross for at krigen er slutt for 7 måneder siden.

DE PASSIVE NS-MEDLEMMER OG RETTSOPPGJØRET

AV
GERH. HOLM
Høyesterettsadvokat

FOREDRAG
HOLDT I DEN NORSKE KRIMINALISTFORENING
13. DESEMBER 1945

JACOB DYBWADS FORLAG

OSLO 1946

En - for redaksjonen - ukjent trykksak er kommet oss i hende. I disse jubileumstider vekker det minner. Ikke bare gode. Høyesterettsadvokat Gerh. Holm holdt et foredrag i kriminalistforeningen den 13. des. 1945. Dette ble senere gitt ut i brosjyreform på Jacob Dybwads Forlag. Det er oppsiktsvekkende at foredraget over hode ble holdt, enda mer at det ble publisert, men aller mest oppsiktsvekkende er det at flere av Holms formuleringer ganske klart avslører i hvilken grad politiske og juridiske myndigheter uhemmet manipulerte og bearbeidet en fredsgrad befolkning. Her skulle ikke gleden råde, men hatet.

Holm profeterte også den belastning på folkets rettsfølelse en slik massiv straffefølgning ville føre til. Et forhold vi i all beskjedenhet påpekte i vår forrige lederartikkel. Holms profetier er blitt til sørgelig virkelighet.

Vi vil forsøke å gi plass til foredraget gjennom et par nummer fremover. Denne gang tar vi med advokatens forord.

Det er gått henimot et halvt år siden pressediskusjonen om det store rettsoppgjøret ble åpnet med min artikkel «Isfronten» i «Morgenbladet» 3. juli 1945, og det har vært levert mange innlegg. De fleste tror jeg nok er gått i retning av større fordragelighet overfor de passive N.S.-medlemmer og øket forståelse av det samfunnsmessige skadelige ved en masseavstraffelse av den art og i det omfang som Landssvikordningen av 15. desember 1944 gir anvisning på. Særlig vekt tillegger jeg den tilslutning mine synsmåter har fått muntlig og skriftlig fra dommerhold og fra kolleger.

Med glede har jeg også notert

meg de ikke uvesentlige *lempninger* i Landssvikordningen som ble innført ved den provisoriske anordning av 3. august 1945 og som antagelig må regnes for en frukt av diskusjonen.

Men det mangler dessverre meget på at det hos det store publikum er foregått noen vesentlig endring i det sterkt følelsesbetonte syn på N.S.-medlemmenes skyld og ansvar. En slår dem gjerne i hartkorn under betegnelsen «landssvikere» og lukker øynene for de prøvelser en meget stor del av dem, kanskje de aller fleste, har vært underkastet siden landet ble befridd for tyskernes åk. Daglig merker disse mennesker nye

gufs fra isfronten, snart fra en kant, snart fra en annen.

Det går således hundrevis av offentlige og private funksjonærer omkring som på grunn av sitt medlemskap i N.S. har fått «sparken» for flere måneder siden. De er uten noen lønn og uten noen mulighet for å få annet arbeid, simpelthen fordi folk ikke vil arbeide sammen med dem. De går bare og venter på at deres sak omsider skal komme opp til pådømmelse. Mange er med sin familie kommet på forsorgen.

Hånd i hånd med rettsoppgjøret pågår det en utstrakt privat forfølgelse. Granskningskomitéer er fremdeles i full sving med å lete etter beviser på «unasjonal holding» hos medarbeidere eller medlemmer av foreninger for å foreta «utrenskning». Ja, leieboere i mange gårder rotter seg sammen for å få N.S.-familier ut av huset og satt på gaten, selv om det er bare mannen som har vært medlem, og ofte uten at familiens oppførsel har gitt noen som helst grunn til klage.

Et par eksempler til.

Pressefriheten er dem nektet. Det skal for tiden ikke være mulig for noen som har vært medlem av N.S. å få noen artikkel inn i en avis. Ikke den minste notis.

De får ikke adgang til universitetet eller høyskoler. Selv om de er nesten ferdige med sin utdannelse, må denne avbrytes.

Et N.S.-medlem, som ved en spesiell anledning hadde ydet en jøssing en meget verdifull hjelp overfor tyskerne, bad ham underskrive en bevitnelse herom til bruk som bilag til den erklæring N.S.-mannen skulle avgi til kriminalpolitiet. Jo, bevitnelsen var i seg selv riktig, og jøssingen var ham fremdeles meget taknemlig for hjelpen, men skrive under på en bevitnelse herom turde han ikke, for det kunne føre ham opp i ubehageligheter!

Mange unnlater fremdeles å hilse på folk som har vært medlem av N.S. og roser seg av det.

Jeg hadde for en tid siden besøk av en lege og duskamerat fra mine unge dager. Han søkte mitt råd, fordi han hadde vært medlem av N.S. og av den grunn nå hadde mistet sin licentia practicandi og var på det nærmeste ribbet *uten ennå å ha*

(Forts. side 6)

Max Manus om 9. april

- Skulle jeg gjort noe, skulle det vært å flagge på halv stang, mener Max Manus.

- Minnet om 9. april er minnet om vårt lands udugelige politiske ledelse som sviktet sitt ansvar og sin plikt. Alt var uforberedt, alle varsler lukket man øynene for. Finnes det noe mer ydmykende enn å tenke på de tusener av unge nordmenn som meldte seg for å slåss for sitt fedreland, men som ble sendt hjem igjen fordi det ikke fantes våpen eller utstyr til dem? Eller at norsk politi ga de tyske invasjonstropper eskorte da de marsjerte inn Oslos gater 9. april? Ola Nordmann sov godt, og det tok lang tid å få vekket ham.

(Aftenposten 9/4-90)

Møtet Hitler-Quisling og okkupasjonen

Av Hans Olavsens

I sitt foredrag på INOs møte 21. februar sa Hans Fredrik Dahl at uten møtet mellom Hitler og Quisling i desember 1940 ville okkupasjonen av Norge «nesten sikkert» ikke ha funnet sted. I diskusjonen modererte han riktignok denne uttalelsen noe, men la oss like fullt se på hvilket sannhetsinnhold den har. Påstanden ble gjentatt i et radioprogram 10/4.

Dahl sa på ingen måte at det på nevnte møte ble *avtalt* at Norge skulle okkuperes. Han må imidlertid mene at det Quisling sa under møtet, influerte på Hitler i retning av å okkupere Norge.

Det eneste referat fra Hitler-Quisling-samtalen som jeg for min del kjenner, stammer fra Hans Wilhelm Scheidt og er nedskrevet i 1955. Det fremgår helt klart at det ble snakket om faren for en vestalliert invasjon i

Norge, men høydepunktet var likevel at Quisling understreket sitt ønske om absolutt norsk nøytralitet, noe Hitler forsikret stemte med hans oppfatning. Han hadde ingen interesse av å besette Norge om ikke vestallierte invasjonsplaner tvang ham til det.

Hvis møtet, som Dahl antyder, skulle ha vært utslagsgivende for Hitlers planlegging av en okkupasjon av Norge, må Quisling ha fortalt ham noe viktig som Hitler ikke visste. Det lyder egentlig svært usannsynlig. Quisling var i denne forbindelse en helt vanlig borger uten tilgang til andre opplysninger enn dem som var tilgjengelige for enhver avisleser. Den eneste unntagelse måtte være at Quisling kjente til den vestallierte forespørsel om Ofofbanens tunnel-

profiler, noe som var viktig om man skulle transportere tungt militært materiell på denne banen. Det antydte jo klart at det ble arbeidet med planer om en vestalliert invasjon i Norge. Men bortsett fra denne detalj ville det være en grov undervurdering av det tyske etterrettingsvesen om man ikke går ut fra at Hitler visste langt mer om de vestallierte invasjonsplaner i Skandinavia enn Quisling. At slike planer virkelig forelå, er det jo ikke lenger noe tvil om.

Det maksimale man kan si om møtet Hitler-Quisling er at Quisling minnet Hitler om noe han allerede visste, men som han ennå ikke hadde rukket å reagere på. Det er imidlertid en lang vei fra det til å påstå at den tyske okkupasjon av Norge ikke ville ha funnet sted om Quisling ikke hadde møtt Hitler på det nevnte tidspunkt.

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbiter

Polens grenser

Solidaritetsregjeringen har overraskende bedt om at de sovjetiske styrker skal bli i Polen. Årsaken er frykt for et samlet Tyskland. Er det noen grunn til frykt? Nepe. Men det er nok en litt dårlig samvittighet som ulmer. Etter siste verdenskrig fikk som kjent Polen seg tildelt store tyske områder, nemlig Øst-Preussen, Pommern og Schlesien, som kompensasjon for det store stykket av Polen som sovjeterne hadde forsynt seg med i øst. Hva som i dag er mindre kjent, er at Polen også etter første verdenskrig tok en god jafs av Tyskland, nemlig Vest-Preussen og Posen. Det var jo behandlingen av de mange tyskere i disse distrikter som fikk Hitler til å gå til krig mot Polen i 1939. Ennå i dag kan man på grunn av bebyggelsens karakter se hvor keiser-Tysklands gamle grense gikk. Disse siste områder innlemmet Tyskland i seg igjen høsten 1939. Faktum er at bortimot halvparten av dagens Polen er gammelt tysk land, og det er rimelig å tanken på det kan få polske politikere til å sove dårlig om natten. Riktignok er det mildest talt usannsynlig at dagens Tyskland skulle ta krigerske midler i bruk for å vinne tapt jord tilbake, men på den annen side er det sikkert nok at forholdet vil være et sårt og ømt punkt mellom de to land i lange tider fremover. Og et vesentlig spørsmål: Hvorfor går ikke polakkene og verdensopinionen, inklusive norske media, inn på det som må være det helt sentrale: Å bringe de sovjetokkuperte deler av Øst-Polen tilbake til landet? Det dreier seg om adskillig større områder enn dem Polen har okkupert i Tyskland. En ordning i øst kunne også legge grunnlaget for en rimeligere ordning i vest.

Øst-Europa med stri tårn foran seg

Valgene som hittil er holdt i Øst-Europa, tyder på at folkene der ønsker seg en rask marsj frem mot markedsøkonomi. Forventningene er uten tvil meget store. Men de har en vanskelig ferd foran seg. Veien fra sentralstyring til fri økonomi er en kronglet og vanskelig vei. Mellom de to ytterpunkter kan det bl.a. ligge stor arbeidsløshet og galopperende inflasjon. Skal man unngå det, må utviklingen styres, og det er å håpe at de nye østeuropeiske myndigheter er i stand til det. Her gjelder det å ile langsomt for ikke å oppleve et tilbakeslag som skyldes folkelig skuffelse.

Det ulykkelige El Salvador

Det er mulig og til og med svært sannsynlig at den folkevalgte regjering i El Salvador ikke er verdens beste. Men en ting er ihvertfall sikkert: Erling Borgens TV-reportasje fra landet (2/4) var et dessverre altfor typisk eksempel på venstredreid NRK desinformasjon. Bortsett fra en ung offiser var alle de intervjuede innbitte motstandere av regjeringen. De la ut i det vide og brede om alt det gale de var utsatt for. Om den sandinistunderstøttede geriljaens herjinger og overgrep mot befolkningen ble det ikke sagt et eneste ord. Etter et slikt program vet vi lite mer om den virkelige situasjon i El Salvador, men vi fikk jo bekreftet hva vi allerede vet om Erling Borgen: At han er en av de mange norske journalister som ved sin ensidighet sørger for at det norske folk aldri får skikkelig og objektiv informasjon om internasjonale forhold. Ellers er det om El Salvador å si: Kanskje vil sjansene for fred i landet bli større nå da sandinistene har mistet makten i Nicaragua og forhåpentlig ikke lenger får mulighet til å understøtte sine marxistiske kumpaner i El Salvador med våpen; ammunisjon og annet utstyr.

Svart reaksjon

Allt skulle jo bli så fint og demokratisk i Zimbabwe når bare det sorte flertall fikk overta styret der. Den «moderate» marxisten Robert Mugabe var selve garantisten for at så skulle skje. Nå er den samme Mugabe i full gang med å gjøre sitt parti til det eneste i landet. Mens man ellers i verden kvitter seg med ettpartistatene, går han den motsatte vei. Et fristende eksempel for de hvite i Sør-Afrika, ikke sant?

KAN EUROPA JUBLE?

Av Sigmund Knutsen

Det kommunistiske system i øst rakner og går i oppløsning.

Sovjetsamveldet rystes i sine grunnvoller, Jugoslavia vil nok snart søke nye veier og lille Albania kan vel neppe fortsette alene med sin undertrykkelse av befolkningen.

Europa lever i spenning. Hva kan vi vente oss i den nærmeste fremtid?

Det hele startet med Krutsovs avsløring av fortidens overgrep mot kommuniststatens borgere. Sin vane tro ilte systemet til med en ny isme, Stalinismen. Dermed var systemet fritatt for ansvar og kunne fortsette i samme spor med tanks og kannon mot våpenløse demonstranter i sine undertrykte satelittstater. Nu da korthusene er rast sammen blir selvsagt taktikken uforandret. Man starter raskt med å forsøke seg på et navnebytte, hvorunder de samme lakeier kan fortsette å undertrykke sine egne landsmenn. Sist vi hørte noe til den norske utløper av djevleskapen stilte den frekt til valg under honnørordene «solidaritet og miljøvern», med kamerat Michelet i spissen. Velgerne hadde heldigvis ingen vanskelighet med å kjenne lusa på gangarten.

Nu har de på få måneder avholdt frie valg i de befrierte stater. Resultatet burde overbevise.

Tilbake står Sovjetsamveldet overfor en antagelig uløselig

oppgave, nemlig å skape menneskelige vilkår for sin befolkning i det tempo som forventes, uten at det hele ender i totalt kaos.

I sin nyttårs-tale til verden lovet Gorbatsjov at nu skulle man gå mot den demokratiske sosialisme. Det kan ikke låte særlig attraktivt i nasjoner som helt siden kommunismen tok over har vært demokratiske og sosialistiske republikker!

I vest-Europa forventer vel de fleste at kommunistpampene nu skal bli avløst av partipamper etter vår modell. Det er vel dessverre å frykte, men det kommer andre toner fra de frigjorte folk. Lytt til Tsjekkoslovakias nye president, Vaclav Havel: - Jeg er slett ikke tilhenger av sterke politiske partier. Det politiske liv må gi spillerom til enkeltpersonene framfor partiene. Et sterkt politisk parti og en sterk partistruktur vil bare binde mennesket. Til slutt manipulerer partiene dem de var satt til å tjene. Det moderne mennesket må kvitte seg med slike fenomener.

La oss håpe at de kloke mennesker i de frigjorte stater benytter den enestående sjansen som nu foreligger og innfører et demokrati hvor dyktighet, fagkunnskap og sannheter råder.

Så kanskje også vi en dag kan flomme ut på de store samlingsplasser og kreve at partipam-

pene skal fjernes fra sine tabu-etter. Også deres korthus vil en dag styrte sammen.

Hva skal man så tro om tysk gjenforening? England og Frankrike har jo helt siden den 2. Verdenskrig sluttet, forsikret at de var trofaste tilhengere av dette. Bare Sovjet stilte seg i veien fordi det ikke ville tillate frie valg i Øst-Tyskland.

Så fikk pipen en annen låt. Det kommer signaler om at dette kan hende ikke var å foretrekke. Det hykleriske spillet, med splitt og hersk starter kan hende forfra igjen?

Man opplever at børsen i Wien ligger øverst på listen med 110% økning av indeksen i løpet av 1989. Og årsaken til dette er at Østerrike blir betraktet som den naturligste kanal for handel mot øst etterhvert som Øst-blokken åpnes.

Dette borger for et snarlig Wirtschaftswunder i Øst-Tyskland med bistand fra vest-Tyskland. Og når dette løsner kommer nok de andre land med tradisjoner fra samarbeide med Tyskland og Østerrike etter. De har sikkert gode minner fra en tidligere storhetstid før 1. Verdenskrig.

Og hvorledes skal Sovjet kunne komme videre uten å henge seg på en slik bølge?

Det innebærer tilbaketrekning av Sovjetiske tropper fra

(Forts. side 7)

«For meg var Quislings regjeringsdannelse 9. april 1940 den naturligste ting av verden»

Av Balder

I de femti årene som er gått siden 9. april 1940 har utallige mennesker spurt meg hvordan jeg kunne akseptere at Quisling grep regjeringmakten den dagen. Mitt svar på det er at jeg oppfattet det som den naturligste ting av verden, at det var det riktigste som kunne skje på bakgrunn av det som hadde hendt.

Jeg er selvfølgelig klar over at min egen bakgrunn var en av årsakene til at jeg reagerte som jeg gjorde. I 1940 hadde jeg allerede i flere år vært medlem av Nasjonal Samlings Ungdomsfylking, og jeg hadde nøye fulgt med i alt Quisling hadde sagt og skrevet. Han hadde påpekt forsvarets elendige forfatning og sagt at vår manglende evne til forsvar kunne bringe oss opp i ulykken. Gjennom hele høsten 1939 og de første måneder av 1940 hadde han med kraft og styrke gjort gjeldende at vår

eneste mulighet til å holde oss utenfor stormaktsoppgjøret var å opptre fullstendig nøytralt. Han hadde med stort alvor påtalt at Nygaardsvold-regjeringens ytterst tvilsomme nøytralitetspolitikk kunne komme til å føre oss rett inn i ulykken, særlig da når den var kombinert med den fullstendig ansvarsløse forsvarspolitikken.

Det viste seg at Quisling hadde hatt rett på alle punkter. Hva var da mer naturlig enn å slutte opp om ham for å redde det som reddes kunne? Og det interessante var at mine omgivelser forsto meg. Mange av mine kamerater utenfor NSUF kom og direkte gratulerte meg. Men så hadde de da også i lange tider fått tutet ørene fulle - av meg - om hvilke farer som truet.

I det hele tatt er forholdet det at folk ikke reagerte så entydig den gangen som man vil ha det til. De kjente til manglene i forsvaret, og de var ikke ukjente med at nøytralitetspolitikken hadde vært tvilsom. Ut gjennom 1940 og langt inn i 1941 hørte man stadig nedsettende ord om Nygaardsvold-regjeringen, og det er ikke tilfeldig at Stortinget sensommeren 1940 ville unnsi den for godt. Det hadde store deler av folket bak seg i så måte. Først betydelig senere begynte motpropagandaen å få sin virkning, godt understøttet av Terbovens unntagelsestilstand og andre tvilsomme forholdsregler.

Det er en stor oppgave å spre kunnskap om den tankegang og de forhold som hersket i slutten av tredveårene og i de tidlige førtiår. Kunne vi greie det, ville det være langt lettere å finne forståelse for hva vi NS-folk gjorde.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
AAGE-H. BERG

Redaksjonssekretær:
HAKON WARENDORPH

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 11—15. Onsdag også 18—20.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248
Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 50,-.
Utgiiver: A/S HISTORISK FORLAG.

FRIHETENS FANER KAN HA MANGE FARGER

Den 8. mai 1945 «brøt freden løs». Det som her står i anførsel, er ikke et påfunn av dem som ikke fikk nytte gledene i samme grad som flertallet her hjemme. Det er en nøktern beskrivelse fra objektive iakttagere av den bølge av uhemmet glede over krigens opphør som flommet over landet med overveldende - og for noen knusende - tyngde. Norge hadde fått sin frihet tilbake.

For dem som overlevte riket i god stand, forholdsvis uskadd med god økonomi og folkehelse - og som også gledet seg over at krigen var slutt, ble gleden noe redusert ved at friheten ble berøvet dem. Denne ufriheten har på mange felter bestått i 45 år.

Vi hadde for en tid siden en lang samtale med en ung mann om dette og frihetsbegrepet generelt. Den unge mannen setter vi meget stor pris på, og vi ville gjerne gi ham forståelse for at frihet også har sin relativitet. Politiske partier og stemmerett er alene ingen garanti - hverken for fred eller frihet.

Vi sendte vår unge venn nedenstående og fikk takk tilbake.

Om frihet

Frihet blir oftest definert som rett til å mene og handle som en vil, og i skrift og tale gi uttrykk for sine meninger uten begrensning. Denne totale frihet er anarkiet, som ikke i noe samfunn har fungert tilfredsstillende. Selv de mest liberale systemer har derfor måttet begrense folks rettigheter og pålegge dem plikter.

I fattige samfunn er friheten i vesentlig grad forbundet med individets mulighet. En rekke faktorer - fra naturkrefter til distriktets bank eller stedets kjøpmann er avgjørende for den enkeltes utdannelse, bosetting og arbeide. Ofte også ekteskap, kulturaktiviteter, spise- og drikkeskikker. På tross av erklært politisk frihet kan individets reelle frihet derved være meget begrenset. - Og det er den friheten som teller.

I rike samfunn, hvor borgernes adgang til samfunns-godene også i praksis er meget stor, vil friheten synes nærmest ubegrenset. Men i tillegg til den selvpålagte frihetsbegrensning som hindrer anarki, vil nye handlingsbestemmende faktorer - nettopp sprunget ut av vår frihet - paradoksalt nok begrense vår frihet. Pressgrup-penes skjulte og åpenbare aktivitet, skolens undervisning, de politiske partiers agitasjon, oppvekstmiljøets kulturpåvirkning og fremfor alt de mediabestemte holdninger. Alle disse forholdene er med på å bestemme våre handlinger og standpunkter og dermed begrense vår reelle frihet.

Hvis vi ikke er villige til å ta dette med i betraktning, vil det være stor fare for at vi overser i hvilken grad enhver av oss kan drives i en retning som ikke er viljebestemt - av oss selv. At våre handlinger og standpunkter ikke er basert på frihet, men bundethet.

**ANARKIET ER FRIHETENS STEBARN.
BUNDETHET ER UFRIHETENS TVILLING.**

Ha Wa

TRYGVE ENGENS BOK

«Jeg er ingen landssviker»

— ET STANDARDVERK

Av Kjell Aspaas

... men først en liten «innledning»: Det er ikke så sjelden jeg går rundt og undrer meg over at flesteparten av oss nordmenn alltid har vært så «engelskvennlige». Hvis jeg kan ta min ringe person som utgangspunkt, så husker jeg meget godt min barndoms interesse for den engelske «flåte». I tiden før september 1939 kunne jeg sitte nesten i timesvis og beundre bilder av engelske slagskip, kryssere, hangarskip, torpedobåter, og vite midt oppe i krigsfaren at England måtte være uovervinnelig. Det falt meg aldri inn at England kunne tape en krig. Min far sa: «England vinner alltid det siste slag».

På den måten kom jeg til å havne på «den rette siden» under okkupasjonen. I min guttefantasi var det vanskelig å forstå at noen nordmann i det hele tatt i ett sekund kunne tro at Tyskland ville seire...

Og dette til tross for at (mitt bysbarn) Henrik Ibsen skrev i Terje Vigen at «lykken er med den engelske mann/på rov mellom Norges skjær», til tross for at Bjørnstjerne Bjørnson var pan-germanist og Knut Hamsun så med beundring på Tyskland. Det var tre norske høvdinge, vi var neppe hatt større menn her i landet. Jeg kan ikke finne annen forklaring enn at nordmenn flest har så vanskelig for å beundre, se opp til og ha som rettesnor hva geniene kan fortelle oss!

Og så til selve saken: Jeg tenker nå på Trygve Engens bok «Jeg er ingen landssviker». Jeg hadde allerede «skiftet mening» da jeg leste denne boken. Men i en sum sa denne boken meg at denne forfatter aldri har sveket sitt land! Det er en av de mest klargjørende bøker jeg har lest.

Trygve Engen er fremdeles aktiv og det er alltid en fest å lese hans korte, men konsise (og altfor sjeldne!) innlegg i Folk og Land og andre aviser.

... Den glimrende skribent Idar Aarheim skriver: «Jeg har i mange år vært klar over at en dag ville tiden være inne for en grunnleggende omvurdering av det som skjedde i Norge under krigen, og det såkalte rettsoppgjøret som fulgte.»

«Tiden er inne»

... Dermed er jeg kommet til konklusjonen: I bind 8 av verket *Norge i krig*, står det i «Bibliografisk orientering» bl.a. følgende: «Også på «den andre siden» (Tenk det Hedda!) er det blitt drevet utgivervirksomhet.

... en del (av denne) litteratur kan ha interesse som prosedyre og som «supplement til okkupasjonshistorien.» (Så langt har man altså strukket seg.) Men det er ikke hele historien. Videre leser vi: Fra «den andre siden» kommer også «Jeg er ingen landssviker» av Trygve Engen og «Patriotisme og landssvik» av dr. juris Gustav Smedal...».

Jeg mener at med disse (akk, så forbeholdne ord) er det slått

fast at Trygve Engens bok (og Gustav Smedals) er blitt standardverker, som nå bør utgis på nytt, men denne gang med oppfølging av en gjennombrytende PR.

Først ute må Trygve Engens bok være!

Lag til en - også i det ytre - «pen» bok som kan hevde seg i konkurranse med en hvilken som helst bok på bokhandlerens disk - senest «bokhøsten» 1990.

Husk: Det nyss påbegynte tiår kan være det avgjørende tiår!

Frihetens farer

Av Arnfinn Nuland

For 50 år siden (9/4-1940) sto det norske folk utilstrekkelig forberedt. 50 år senere er situasjonen den samme, angående samtidens utfordringer. Hva man enn kan si om demokrati, synes det bedre og bedre skikket til å lage problem og mer og mer uskikket til å løse dem.

I dag står det norske folk å kikker undrende ned i et tomt (Barents)hav. Om få decennier kikker Ola og Kari ned i tomme oljebønner.

Gjett hvem som får skylda? Politikerne, hvem andre? Men hva med velgerne, de som valgte nettopp de politikere som mest skamløst fridde til egoet og hylte og skrek: «Brekke geværene, nekt militærtjeneste, streik, bare fisk opp fisken, bare pump opp oljen, strø ut kunstgjødsel, subsidiér nedhugging av (verne)skogene (kommunalminister Kjell Borgen DNA) subsidiér økonomiske flykninger (på bekostning av våre egne gamle) øs ut 7 milliarder i årlig uhjelp slik at man hvert år tvinger 15.000 norske kvinner til å abortere, osv. osv.

Hva med velgerne som valgte nettopp slike ledere? Hvem blir syndebygg neste gang?

Keiser Nero sa: «Et folk får alltid de ledere det fortjener. Despoter behøver aldri tiltvinge seg makten, den blir lagt dem i hendene av dumme, feige og GRÅDIGE menn.» (Det var før likestillingen.)

De rette ledere var der før 9/4-40, men de ble ikke valgt.

De rette løsninger er her fortsatt, men de blir fremdeles ikke valgt. Eks.; i Valle kjører man snescooter «så hensynsløst som mulig» ut fra det rasonnement at det er ikke verre at «vi» ødelegger fjellet vårt enn at Oslofolka ødelegger fjorden sin. De som

prøver hindre oss fra det stemmer vi ikke mere på.

Dette ser vi nu, dette hører vi nu, dette opplever vi NU, 50 år etter. Etter 50 år, hvorav 45 i FRIHET, frihet til å velge også det som er galt. En mulighet som er blitt utnyttet maksimalt.

Av skade blir man klok heter det. Ytterligere et hint om at det norske folk ikke hadde det så ille under krigen, likevel. Siste halvdel av nevnte visdomsord svekker heller ikke dette inntrykk.

Hva opplever vi i dag? Botemidlet, krigstidens botemiddel, FELLESNYTTEN FORAN EGENNYTTEN, er borte og det i den grad at det snaut finnes på museum. Og fredsvarianten, det demokratiske egos rett til selv å velge, hvordan det har løst oppgaven vitner miljosammenbruddene om.

Det var FRIHETEN til å velge, som førte oss inn i krigskrisen.

Det ER FRIHETEN til å velge som fører oss stadig dypere inn i miljøkrisen. Dette vet vi nu... 50 år etter.

Heil og sæl. (Aldri har dette ønske vært mer påkrevet.)

Red.anm.

Det er lite som kan misbrukes mer enn friheten, og der er få uhyrligheter og dumheter som ikke kan dekkes til av frihetsfanen. Men det er også få behov som kan overgå frihetsstrangen. Når primærbehovene er dekket, er det friheten som teller. Vi forstår Nuland slik at han går til felts mot frihetens minusvariant - frihet til å ta seg friheter. Frihetens dilemma har vel alltid vært: din frihet er min begrensning. Føler noen av våre lesere seg provosert, er vi åpne for kommentarer.

Om kirkestriden og dens bakgrunn

I en Quisling-fiendtlig brosjyre om «Den norske Kyrkestriden» utgitt i 1942 fant den svenske biskop Gustaf Aulen det nødvendig å informere leserne om at «den norske Kyrkan er i vida högre grad än den svenska en statskyrka», og at «svårigheterna (med NS-myndighetene, forf. anm.) ha ytterligere ökats därigenom at den norske kyrkans författning i så hög grad var utpräglad statskyrklig.» Nettopp dette er den egentlige kjerne i et problem som i dag er like uløst som det dengang var, og som i vesentlig grad ligger til grunn for okkupasjonstidens kirkestrid: Grunnlovsfedrene lot kort og godt alt bli som det var m.h.t. statskirken stilning. Og statskirken var i eneveldets dager ikke noe annet enn Hans Majestets forordnede religionsvesen, på lik linje med alle andre deler av embedsverket. I hvilken grad - og fra dette problem springer de mange delproblemer ut - kan da altså en slik statskirke ha noen mening om statens politiske ledelse og dennes forskjellige tiltak? Det er her verd å merke seg vel at biskoper og prester i okkupasjonstiden i alle foreliggende skriftstykker uttrykkelig forholder seg til Staten, og ikke til NS-myndighetene som sådanne. De anerkjenner forsåvidt implisitt disse som statlige styreorganer. En del av det forekommende konfliktstoff hadde også ligget latent fra lenge før den aktuelle situasjon, og til tider gitt seg offentlig uttrykk. På langt nær alt var altså betinget av forholdene som de forelå i tiden 1940-45.

Vi står her ved et skjæringspunkt mellom religion og politikk, hvor spørsmålene ytterligere kompliseres ved det kirkelege embedsverks status som nettopp embedsverk. På bakgrunn av den paulinske setning «Der er ikke øvrighet uten av Gud», som utdypes i Luthers lære om «de to regimenter», d.e. det åndelige/kirkelege og det

verdslig/statlige, er det klart at statskirken menn beveget seg på betenkelig tynn is når de uten å ville forlate Paulus og Luther gikk til kamp mot en regjering som uttrykkelig påberopte seg som programpost «vern om kristendommens grunnverdier», og dermed i utgangspunktet så langt fra kunne defineres som antikristelig. Striden måtte altså i tilfelle dreie seg om forståelsen av disse «grunnverdier», og ha som premiss at myndighetene ved sine praktiske tiltak krenket disse. En konflikt på virkelig eller antatt religiøst grunnlag måtte følgelig straks anta politisk karakter, uaktet de protesterende biskoper og prester med stor iherdighet hevdet det motsatte.

Det er av interesse i denne forbindelse å merke seg at professor Hallesby og oaværende domprost Hygen i et møte med eksedisjonssjef Feyling i Kirkedepartementet hårdnakket nektet å undertegne en erklæring inneholdende en beklagelse over at «kirkens kamp — oppfattes som en stillingstagen i dagens politiske strid» og et utsagn om at «vår kamp er i det hele ikke politisk orientert». Med denne nektelse in mente lar det seg ikke godt hevde at striden skulle være fri for politiske motiver. Hadde dette vært sannheten, skulle det ikke eksistere noen betenkeligheter ved offentlig å tilkjenne den. Det er også interessant å bemerke forskjellen mellom på den ene side statskirken og på den annen Indremisjonen og øvrige frivillige organisasjoner av religiøs natur, som med en formulering av sogneprest H. C. Christie i hans «Den norske kirke i kamp» fikk «arbeide adskillig mer uforstyrret enn kirken», bl.a. fordi «legmannsforkynnelsen i høyere grad enn forkynnelsen i Kirken ensidig samlet seg om forkynnelsen av synd og nåde». Christie stod sentralt i kampen mot NS-myndighetene, og røber vel

ARTIKKEL I

Av P. O. Storlid

her en sammenheng som i den aktuelle tid med alle midler forsøkt kamouflert: En «ensidig» forkynnelse av kristendommens sentrale anliggende skapte altså ingen konflikt. Ettersom konflikten forelå, må dens årsaker følgelig ligge utenfor denne «ensidige» kristendomsforkynnelse. En annen sentral skikkelse på samme side, sogneprest Ludwig Schübeler, kan i sin «Kirkekampen slik jeg så den» ytterligere komplettere bildet: Han beretter om forbindelsen mellom Den Midlertidige Kirkeledelse og regjeringen i London, og uttaler at «(vi) er taknemlige for den forhandlingsvennlighet som ble vist oss gjennom kirkestatsråd Hjelmtveit». Nettopp teologiske eller sjesørgeriske spørsmål gjaldt denne kontakt ikke. Ikke heller drøftelsene i den sivile hjemmefronts Koordinasjonskomite, hvor også presteskapet var representert. Dreier ikke dette seg om politikk, er det vanskelig å skjønne hva politikk i det hele tatt skulle være. Det må være fullt ut dekkende å karakterisere kirkestriden som værende av politisk natur.

Denne konstateringen er ikke til hinder for at noen, mange eller - teoretisk - alle aktører i begivenhetene kan ha oppfattet dem annerledes og forsåvidt uten subjektiv usannhet ha hevdet noe annet. Det er ingen gitt å se inn i et annet menneskes sjel, og en subjektiv situasjonsoppfatning taper ikke i etisk holdbarhet om den enn, ut fra en senere og videre oversikt kan vise seg å ha vært gal. La oss ha dette in mente ved bedømmelse av de handlende på begge sider.

Et nødvendig sideblikk til noen av hovedpersonene: Om Vidkun Quisling vet man at han var en dypt religiøs natur, med «vern av kristendommens grunnverdier» på sitt program. Kirkeminister, professor Skance, var troende kristen. Hans ekspedisjonssjef i kirkeavdelingen, Feyling, var prost og tidligere formann i Israelmisjonen. Det lyder følgelig ikke sannsynlig at man i disse og deres følge skulle stå overfor et komplott til bekjempelse av kristendommen. Ingv. B. Carlsen, som stod sentralt i Den Midlertidige Kirkeledelse, er da også i sin bok «Kirkefronten i Norge under okkupasjonen 1940-45» romslig nok til å si at «Quisling og Skance var åpenbart i god tro når de gang på gang forsikret at de ikke på noen måte ville hindre den frie forkynnelse av

Guds ord», -men finner tillike at «deres egen samvittighet var orientert ut fra andre idealer. Partiets politikk var blitt deres religion.» En slik oppfatning kan med samme subjektive rett hevdes også i motsatt retning.

Ravn Karsrud konkluderer i sin grundige undersøkelse «Presstene som støttet Quisling» med at «de foreningene (i førkrigstiden. Forf. anm.) som bandt disse prestene sammen klart var av ortodoks luthersk, kulturkonservativ og nasjonalkirkelig type.» Det har ingen fornuftig formodning for seg at en slik beskrevet gruppe med ett skulle være blitt fiender av kristendommen. Den strid de kom opp i, dreiet seg i siste instans helt klart om politiske divergenser.

Den ubestridte leder på den annen side var biskop Eivind Berggrav. Det øvrige bispekollegium tar seg i sammenligning påfallende anonymt ut. Om

denne fylkingsleder er å si at han før okkupasjonen på ingen måte var godtatt i alle religiøse leirer. Blant hans senere samarbeidspartnere fantes folk som i den tid overhodet ikke ville delta i møter hvor han opptrådte ut fra avvikende teologisk og kulturpolitisk syn. Han forsøkte alt før krigsutbruddet å spille en politisk rolle ved private fredsmisjoneringer i Storbritannia og Tyskland (se hans bok «Forgjeves for fred»), og var dengang på ingen måte så ensidig pro-britisk og anti-tysk som han siden ble. Også etter 9. april kom han til å spille betydningsfulle politiske gjesteroller, og markerte seg i disse på ingen måte som den betingelsesløse motstandsmann han siden kom til å gå for å ha vært. Bemerkelsesverdig er hans geskjeftige deltagelse og nøkkelrolle i første fase av intrigene som førte frem til dannelsen av

(Forts. side 7)

Eidsvold-fedrene 1814

Av Ragnar S. Grude

Man har nylig fulgt fire «epi-soder» av Stein Ørnhøis fremstilling av Eidsvoldsfedrene og om Grundlovens tilblivelse. Og kritikken av arbeidet Ørnhøi har utført er vel blitt så «noenlunde bra» for utførelse, men mange har vel følt en skuffelse over: - at var'e sånn det foregikk på Eidsvoll!

Det er sagt at det filmatiske stoffet er, så langt det er mulig, lagt opp til det man vet om tingene den gangen. Bortsett fra den frihet man har tatt seg i å la en døvstum kvinne trede frem for Kronprinsen, og markere ved fektninger og geberder at hun var «grådig sulten». Altså det var måten å vise at kvinnene ikke ellers var representert på den tid. Ikke i det offentlige i alle fall! Ja og så hadde jo kokkepigen en «misjon» utpå kvelden i å stå til privat disposisjon for Kronprinsen, som visstnok hadde stor sans for de smukke pigers tjenester. Og det var det jo av den største betydning å få frem som en del av det liv og virke som forseggikk på Eidsvold i 1814. . . .

Kan det være mulig at enkelte, som presten Wergeland f.eks. var en slik «preke-hest» han blir utgitt som? Eller: Var denne matrosen, som verken kunne lese eller skrive, en slik kløpper Ørnhøi gjør ham til? Forsamlingen var vel en slags «demokratisk» forsamling i utvalget av deltakere: fra adel til bunnsjukt, om denne karakteristikk tolereres. Men for meg synes det å være en noe «lurvet»

forsamling, som der i lang tid vel bare fordrev tiden med bruk av alkohol i mangel av andre systemer, da det vel var «de kondisjonerte» som førte an, og sorenskriverne som satte det mest formålstjenelige i en grunnlov for Norge i pennen.

Den helt store sansen for fedrene på Eidsvold 1814 har fortsatt seg betraktelig hos meg. Den påtakelige framsyningen av overstadig berusede og ellers drikkende «fedre» til alle tider hadde vel, strengt tatt, ikke vært nødvendig å synliggjøre slik det ble. Selve Eidsvold-verket av 1814, Grundloven, den står jo der slik den ble, vel takket være dyktige sorenskrivere i første rekke (jurister). Men, den innarbeidede glans jeg har hatt av forsamlingen, de 114 personer, den ærverdige fedreforsamling vi har hørt om så lenge, den er det nok ikke mye igjen av nå. Det er med denne, som så mange oppblåste bragder: ikke så mye å beundre når det kommer til stykket. Grunnloven har min respekt og aktelse, men absolutt ikke alle de som ble synt fram som Eidsvoldsdeltakere 1814. Mange av dem måtte sikkert med fordel kunne vært hjemme. . . .

Har jeg tatt feil? Er innrykket mitt snevert eller galt? Man aner jo også i fremstillingen Stein Ørnhøis politiske grunnsyn. Han var vel ikke alltid på «bølge» med Wedel'n? som kom fra overklassen.

(Nasjonen 15/1-90)

Det originale hjørnet

- Til ettertanke

Når politikerne i dag høster sine meninger og kunnskaper

- også om oss -

fra Dagsrevyen

og ikke som før fra partiavisenes ledere, øker de sin troverdighet.

Det de forfekter stemmer jo

- med Dagsrevyen.

HaWa

Selsom seanse

Antenne 10 innbyr til forsoningssamtale og serverer hat.

Fra skøytespråket kjenner vi uttrykket: to indre og vekk me'n. Det betyr full og overraskende innsats på et avgjørende tidspunkt for å bringe motstanderen ut av fatning og derved vinne løpet. Når konkurrenter stiller til start, vet de dette. Det er en del av gamet og de har mulighet til å gardere seg. Så ikke her.

I Antenne 10 3. mai ble våre representanter uforutsett utsatt for to slike «innersvinger»: Den nesten rabiate «krigsveteran» og den uangripelige psykiater. I tillegg ble det servert et opptak med bror Rinnan som selvsagt ikke hadde noe med denne saken å gjøre. Ingen av brødrene var NS-medlemmer og Henry Rinnans aktiviteter var helt utypiske. De landsviktiltalte som ble dømt for slike forhold kan ikke engang regnes i promiller.

En klar tendens i programopplegget var å hefte alle onde ting knyttet til okkupanten også til NS. Bruken av betegnelsen «nazister» på NS-medlemmer er symptomatisk. «Nazister» er som kjent kortformen for medlemmer av Det Nasjonalsosialistiske Tyske Arbeiderparti, Hitlers parti.

Som om dette ikke skulle være nok, fikk «våre» paneldel-

(Forts. side 7)

TANKER OM FOLKESTYRE

Av E. L., Oslo

Sist høst var vi vitne til et stortingsvalg, lik mange andre, hvor befolkningen hadde anledning til å avgi sin stemme til et av de ca ti registrerte politiske partier. Partiene anvender tildels grovt skyts mot hverandre, ofte på grensen av det anstendige. Men hensikten helliger midlet. Det gjelder å svartmale en motstander, og samtidig å fremføre sine egne fortreffeligheter og valglofter. Man kan si at dette er et kjent ledd i dagens demokrati og et produkt av vår tids folkestyre.

Går vi tilbake i historien, var det under statsminister Johan Sverdrup i perioden 1887-1889 at politikken gikk over til å bli partipolitikk.

Alt i 1886 holdt Arne Garborg et foredrag om «politikerstyre og personlig frihet». Her angrep han ministeriet Sverdrup for mangel på samarbeide om «den store oppgave: Landets sivilisasjon». «Det arbeidet ikke for folket, men for etaten og partiet.»

I artikler og taler fremkommer Garborg som samfunnsreformator og dommeren. I sin tale «Vaknandespørsmål» (1915) taler han om partipolitikken, valgmetoden, som «hverken var eller kunne være folkestyre»: «Noko anna vart det, partistyre. D.v.s. partistrid, borgarkrig i

borgarlige former. Og partistyre vart partiførarskap som er eit reint vrengebilete av folkestyre.»

I nevnte tale finner Garborg løsningen i en nasjonal samling utenom partipolitikken.

Han taler om et ting, det nye tinget:

«Tinget må kome til å representera folket, alle borgarane landet rundt, ikkje berre so og so mange parti. Og alle synsmåter og krav som lever i folket, vil koma fram på tinget uten partitillempningar og -avkortningar. - og dei som ber sakene fram, er ikkje partiførarar som fyrst må tenkja på partibatene, men borgarar som nettopp for skuld desse sakane hev møtt til tings.

Denne nasjonale samlingen setter arbeidet som midtpunkt i stedet for partikrigen:

«Samstyre med sitt arbeid i staden for partistyre med sin krig, - det skulde da skapa fri-dom og dertil arbeidsro.»

I 1893 sendte Knut Hamsun ut «redaktør Lyng», der han feller dommen over hele partipolitikken, «dette vårt nedverdiggende styresett.»

I årene 1896-1900 utgav Johan Bojer sine tre samfunnsromaner, «Et folketog», «Moder Lea» og «Den evige krig»

(1899): «Kampen for retten er ett, kampen for partiet er noe ganske annet. Sannheten har ingen verre fiende enn partiet. Det griper et gullkorn, en ide døpt i blod, og i partipressen blir den så tilsølt at man snart ikke kjenner den fra en løgn.»

Hjalmar Christensen (1869-1925) er en av våre store ånder i tidsrummet 1890-1925.

Fra «Folkets tjener» (1895): «Han som skal være «folkets tjener» er partiets og egeninteressens tjener.»

I «Historisk-politisk streiflyv over Norge og 1914» skriver han: «Det skulle ikke forundre meg om det moderne folkestyre i en ikke fjern fremtid fant nye former for overdragelse av folkets makt.» *Det som trengs, er en handlekraftig nasjonal regjering uavhengig av partipolitikk.*

Vår store landsmann Fridtjof Nansen holdt en tale ved Fedrelandslaget i Tønsberg, 26.8. 1928 over emnet «Et nytt Norge.» Om partipolitikken uttalte han bl.a.:

«Folket splittet i mange politiske partier, som trekker i hver sin retning. Der er høire og venstre og frisinnede, der er bondeparti og avholdsfolk og arbeiderparti, sosialister og kom-

muniste og moskvamenn. De er vel alle bra nordmenn, må vi tro, de vil vel alle fremme landets og folkets fremtid hvis vi spør dem, hver til fordel først for seg og sitt parti; og de er bare enige om en eneste ting, og det er at de ikke vil være enige. En står og ser med forundring efter dem der de farer frem, og med vemod må en minnes Ibsens bitre ord:

Går til sin gjerning de norske menn, viljeløst vimrende, vet ei hvorhen - skrukker seg hjertene, smyger seg sinnene, veke, som vaggende vidjer for vindene.-

Jeg kan ikke og vil ikke tro at det er et virkelig utslag av den norske folke-karakter. Det er forbigående og det må være forbigående. *Et samarbeide for å løse de store oppgaver det må og det kan ikke la være å komme.*

Jeg er ikke politiker og duger heller ikke til det, men fordi jeg ikke tilhører noe parti kan jeg kanskje med litt mindre partibundne øyne enn mange se på det som foregår. Og jeg vil da si dere, at etter min overbevisning er det partipolitikken som er blitt en fare i Norge i dette øyeblikk; den er ikke naturlig og sund lenger; den har ikke fulgt

(Forts. side 7)

MÅNEDENS PERNILLE:

Jeg har satt meg til skrivemaskinen selv om det er lørdag ettermiddag og samvittigheten er dårlig fordi jeg ikke har gjort rent. Men jeg måtte på jobben idag også, for det var noe jeg var for treit til å sitte med i går kveld. Jeg er oppspilt og har ikke Gullet i huset til å samtale med. Hun skulle treffe noen etter lørdagsjobben så jeg får «snakke» med skrivemaskinen i stedet.

Mens jeg spiste noen brødskiver som middagsrestning, hørte jeg på ettermiddagsnyhetene i radio. Opplæseren fortalte bl.a. at det var avdekket en massegrav ved Neubrandenburg i Øst-Tyskland, som inneholdt tusenvis av skjeletter av tyskere, også barn, som KGB hadde tatt av dage etter den sovjetiske innmarsjen i 1945. Befolkningen skal ha hatt mistanke om massegraver, men aldri våget å si noe av redsel for represalier.

I går 23.3., bragte Dagbladet som en stor nyhet at det var Stalin som sto bak Katyn-massakren av over 15.000 polske offiserer i 1941. Ja, de bragte dette som en stor nyhet. Hadde man

der i gården lest Sigmund Knutsens utmerkede artikkel, «Den fjerde våpengren», i nr. 3 av Folk og Land, hadde Dagbladet visst at selv ikke den beryktede Nürnbergdomstolen godtok den løgnen at også dette var tyskerens verk.

Jeg har også funnet fram et utklipp fra Morgenbladet fra den tid Christian Christensen var redaktør, hvor han, med general Arne D. Dahl som kilde, forteller sannheten om Katyn. Det kan da ikke ha gått Dagbladet hus forbi. Men meget kan forties. Men nå kan det ikke lenger forties fordi Glasnost også har avdekket Katyn.

Jeg skriver ikke dette for å rettferdiggjøre tyskerne, det får de ha mot til å gjøre selv, men noe som mer og mer plager meg og opptar meg er krigen som fredens grusomme vrengebilde. Det var vel også derfor at man i tidligere tider, når krigen var over og det var fred, virkelig sluttet fred med hverandre for å kvitte seg med vrengebildet. Eller som det heter i fedrelandssangen: «Fjenden sine våpen

kastet, op visiret for, vi med undren mot han hastet, ti det var vår bror.»

Jeg kommer igjen tilbake til Sigmund Knutsens artikkel. Han skriver: «I sin ytterste konsekvens skulle det vise seg at den psykologiske krigføring kanskje blev det dødeligste av alle våpen, nest etter atombomben.»

I midten av tredveårene utkom det en bok i England, forfattet av en lord Ponsonby, med tittelen «Falsehood in wartime». (Far hadde den, men lånte den bort og husker ikke til hvem). Ponsonby var i det «team» som produserte propagandaløgnene under 1. verdenskrig. Ponsonby avslører hvordan man fabrikkerte løgnene, og hvordan man spredte dem. Men hvor seiglivet slike løgner er, bekrefter noe jeg hørte i radio for noen måneder siden. En som ble intervjuet - jeg husker ikke i hvilken forbindelse - kom med myten om at tyske soldater, NB under krigen 1914-1918, i Belgia moret seg med å kaste spebarn ut av vinduene, mens andre sto under og fanget dem opp på bajonettene.

Jeg synes nå å se en lysning i horisonen også når det gjelder propagandamytene fra siste Verdenskrig. Men hvor sinnssyke de var er jo følgende bidrag som en Øksnevad, som far betegner som «stemmen fra London», kolporterte over radio en av de første dagen under krigen i Norge: To norske bussjåførere, som ble kommandert til å kjøre tyske soldater opp til Ringerike, ofret livet og kjørte bussene rett utfor stupet ved Skaret nedenfor Sollihøgda. Denne løgn skadet jo ingen, den glorifiserte bare bussjåførstanden. Jeg nevner den bare som et eksempel på hva propagandaen fikk folk til å tro på.

Den store bøygen er fortsatt fortielsen og halve sannheter, Jeg kom ved et tilfelle i 1985 over en bok, forfattet av en Günter Bøddeker, født i 1933, som med sosialvitenskap og 25 års erfaring nå er stedfortredende sjefsredaktør i den tyske avisen «Welt am Sonntag». Tittelen er «Die Flüchtlinge». Jeg slet meg gjennom de nesten 500 sidene, mine tyskkunnskaper økte mens

jeg leste boken. Den var et grusomt dokument. Den fortalte ikke bare om skjebnen til millioner av sivile tyske, kvinner, barn og vesentlig eldre menn, hvorav minst to millioner gikk til grunne der de sovjetiske hærene rykket frem, men også om tsjekkernes og serbernes fremferd da tyskerne nedla våpnene. Etter å ha arbeidet meg gjennom boken, skrev jeg et oppsett og sendte det til en herværende avis. Jeg fikk det ikke engang tilbake med en beklagelse om plassmangel.

En engelsk rettslærd, jeg husker ikke navnet, utga - igjen ifølge far - i 1947 eller 1948 en bok med tittelen «Return to barbarism». Tittelen forteller hans mening om hva som fulgte etter mai 1945.

Skal barbariet fortsette? Er det ikke på tide at vi i Norge, som det foregangsland vi roser oss av å være, endelig kvitter oss med vrengebildet fra årene 1940-1945? Det finnes en elite som har gjort det, og den beundrer jeg.

Pernille

Refleksjoner

«Vårt folk bør lære den hele sannhet å kjenne, og erkjenne sin egen skyld for 9. april og 5 års okkupasjon.»

(Johan Scharffenberg)

Som mange vil minnes uttalte Kåre Willoch for noen år siden:

«Det er ikke grunnløst å anta at et sterkere forsvar som Høyre ønsket, kunne ha gitt større muligheter for å holde Norge utenfor krigen i 1940.»

Willoch fikk støtte for sitt utsagn av den kjente vitenskapsmann dr. Nils Ørvik, som i en artikkel i Aftenposten konkluderte med at det er god historisk dekning for Willochs antagelse. Dr. Ørvik omtalte bl.a. visse politiske partiers holdning til forsvaret i 30-årene.

Som en liten illustrasjon av Arbeiderpartiets holdning til forsvaret nevner jeg: Kjell Fjørtoft forteller i sin bok «Mot stupet» side 47 om

«Arbeiderungdom som kom i biler fra Oslo til Gardermoen for å påvirke rekruttene der til å nekte militærtjeneste».

Side 49 beretter Fjørtoft at O. C. Gundersen blir sperret inne fordi han er politisk oppvigler, og at en annen som driver med oppvigleri mot militærvesenet er Trygve Lie. Side 50 skriver Fjørtoft:

«Det glemmes ikke at Einar Gerhardsen er dømt for militærnekning og Oscar Torp både for militærnekning og oppvigleri».

I sin bok «Gubben» forteller Reidar Hirsti side 114 at følgende ledende arbeiderpartifolk ble dømt for oppfordring til militærstreik: Einar Gerhardsen, Håkon Hoff, Rolf Hofmo, Malfred Bergseth, Martin Tranmæl, Håkon Meyer, Oscar Torp, Severin Arnesen, Nils Hønsvald og Aksel Zakariassen.

Det er også grunn til å minne om daværende forsvarsminister Oscar Torp sa under trontaledebatten i 1936:

«man påstår at der er uforvarsvarlig av oss, på bakgrunn av den truende internasjonale situasjon ikke å ville øke militærbudsjettet. Til det er å si at også vi er oppmerksom på den spente internasjonale situasjon. Men vi går her ut fra det som må være ledetråden for hele vår militærpolitikk, nemlig at «Norge vil ikke og kan ikke føre krig». (Min uthev.)

NORGE OG 9. APRIL

Av John Sand

La meg også ta med hva Kjell Fjørtoft beretter om hva stortingspresident Magnus Nilsen uttalte så sent som i lukket Stortingsmøte 16/12 1939:

«Nilsen hevder at nøytralitetsvernet må være rent passivt. Og at om en krigførende makt setter på land militære styrker eller gjennomfører andre tiltak på norskekysten, så må vi ikke gi oss til å fyre løs . . .»

Etter min oppfatning var det ikke bare de altfor små bevilgninger til forsvaret som fikk så katastrofale følger, men som generalmajor Erichsen sa på Forsvarsforeningens årsmøte 15/11-47:

Det verste var at forsvarsånden og forsvarsviljen var forsøkt drept i folket.»

Jeg synes også det er nødvendig å se på Nygaardsvoldregjeringens handlemåte i april-dagene 1940. Daværende oberst (senere general) Odd Lindback-Larsen skriver i sin bok «Veien til katastrofen» side 109:

«Men alle foreliggende opplysninger tyder på at om Norge hadde mobilisert i september 1939 eller endog i februar 1940, ville tanken på å angripe Norge våren 1940 overhodet ikke blitt aktuell, og slett ikke på tysk side. Tyskerne anså angrepet så risikabelt at det endog ikke er utenkelig at angrepet ville blitt oppgitt om vi hadde mobilisert omkring 1. april.»

Oberst Erik Quam skrev i Morgenbladet for 18/11 1978 bl.a.:

«I 1940 var vi ikke mobilisert med alt dette innebar for våre forsvarsmuligheter.»

Dette faller sammen med uttalelser fra generalfeldmarkskalk Keitel og general Jodl:

«hvis de norske tropper hadde vært på plass i rett tid, ville operasjonen ha støtt på meget store vanskeligheter.»

La oss også legge vekt på hva den danske kommandørkaptein Kjølsten skriver om mobiliserings spørsmålet:

«Det kan saaledes slaas fast at hvis Norge blot havde været mobiliseret i Tide, ville dette Land paa Grund af sine enestaaende Forsvarsmuligheter ikke alene have vanskeliggjort den tyske Operationsplans Udførelse, men

hele den militære Operation mot Norge vilde isaafald efter al Sannsynlighed næppe være bragt til Udførelse.»

Den fremragende britiske krigshistoriker Liddell Hart skriver i sitt verk «Den annen verdenskrig» s. 67:

«Hvorfor gjorde ikke nordmennene sterkere motstand mot en så liten invasjonstyrke? Først og fremst fordi deres styrker ikke var mobilisert. Tross advarsel fra den norske minister i Berlin og inntrengende henstillinger fra generalstaben, ble ikke mobiliseringsordre gitt før natten mellom den 8. og 9. april - bare få timer før invasjonen.»

Her tar Liddell Hart feil. Noen ordre om alminnelig mobilisering utgikk aldri; derimot ble det besluttet stille mobilisering av deler av det norske forsvaret. Se her hva Chr. A. R. Christensen forteller i «Vårt Folks historie» bind IX side 166:

«Da Ljungberg sammen med Trygve Lie ved 4-tiden om morgenen kom ned i generalstaben, protesterte derfor oberst Hatledal meget bestemt og sa at stille og delvis mobilisering nå ikke lenger var mulig. Ljungberg fastholdt imidlertid at så skulle det være.»

I Undersøkelleskommisjonens rapport heter det i bilag 5 i bilagsbind 1 side 106:

«Det fremstøt som ble gjort mot Hamar og Elverum og som gjorde så stort avbrekk i Kongens, Regjeringens og Stortingets arbeide ville ikke ha kunnet finne sted under påbegynt og noe fremskrednen mobilisering.»

Sendemann Einar Maseng (Norges delegerte ved Folkeforbundet 1934 og sendemann i Moskva 1939-41) skrev i Nationen for 26/4 1955:

«I dagboka finner jeg i forbindelse med samtale med Koht og Nygaardsvold et notat: «Mitt skriftlige memorandum av 23/2 1940 med henstilling om 1) Mobilisering, 2) forhandlinger med Sverige om samarbeid i tilfelle landgang, kunne selvfølgelig ikke vinne gehør, etter den alminnelige innstilling som regjeringen hadde.»

Herr Maseng fortsetter i samme artikkel:

«Da en fremmed makt vinteren 1940 ville angripe Norge for å bruke det for sin krigføring, sviktet det norske styret. Etter undersøkelseskommissjonens og Scharffenbergs avslørende publi-

kasjoner er det ikke mulig å komme forbi den ting at ved siden av vestmaktene i og for seg legitime maktpolitikk var det våre egne lederes uerfarehet med hensyn til den slags politikk som dro oss inn i krigen. Da ulykken var skjedd, måtte disse for ikke å miste ansikt, legge skylden på den andre krigførende parten. Det var denne som ble skurken i fortellingen. For dem som hadde lokket oss - vestmaktene - ble dette en ekstra triumf.»

Som det fremgår av foranstående har Maseng henstillet om mobilisering allerede 23/2-40. Den 29/3-40 kom det en skriftelig advarsel fra sendemann Scheel i Berlin:

«Det eneste sikre er at Norge bør holde sitt forsvar i orden så sterkt som ytterste evne tillater.»

De første dager etter invasjonen beskrives slik av Arthur Jensen og Kjell Hansen i «Fra fred til fred» bind I side 65:

«Det kan ikke sies at Regjeringen i disse første kritiske dagene traff de nødvendige tiltak for å dempe forvirring og usikkerhet. Den første proklamasjon som ble sendt ut av Nygaardsvolds regjering den 11/4 var heller ingen oppfordring til samling av kreftene til motstand mot overfallsmakten. Regjeringen makte «heile det norske folket til å halda fast ved frihedsarven» men det ble ikke sagt noe om væpnet motstand, heller ikke at mobiliseringsordren stod ved makt.»

Professor Frede Castberg refererer i sin bok «Minner» side 92 fra en samtale han hadde med Kong Haakon den 10/1 1945:

«Kongen brukte det uttrykk at Koht hadde «stukket i lommen» de telegrammer han hadde fått før 9. april og som inneholdt varslene om den tyske aksjon.»

Den oppfatning som fra enkelte hold har vært hevdet, at både invasjonen og de mislykkede forsøk på å stanse den skyldtes 5. kolonnevirksomhet og forræderi, imøtegås av krigshistorikeren oberst O. H. Munthe-Kaas i hans bok «Krigen i Narvik-avsnittet 1940» side 128-29:

«Den belemring som det lille parti Nasjonal Samling med Quisling som fører voldte, var uten betydning. Det er ikke blitt påvist at partiet befattet seg med landsforrædersk spioneri. Neppe noe land var mindre befengt med spionerende landsmenn enn Norge.»

Som eksempel på det omtaler obersten i en note side 129 at under planleggingen av angrepet på Norge måtte general Falkenhorst savne det nødvendige materiale for en vurdering av så vitale faktorer som tilstanden på de norske kystbefestninger og om mobiliseringsberedskap for den norske hær.

I etterkrigstid har Arbeiderpartiet vært meget dyktig med å fraskrive seg ansvaret for 9. april, men Johan Nygaardsvold har ihvertfall innsett regjeringens forsømmelser. Dette fremgår av Trygve Lie: «Leve eller dø» side 228:

«Nygaardsvold kom også med slike ytringer at han måtte stå til rette for forsømmelser av forsvaret.»

allerede er langt på vei mot *pariakasten?*

- Slik er mentaliteten . . .

(Forts. fra s. 1)

fått noen dom. Da han etter konsultasjonen tok sin hatt for å gå, sa jeg: «Vent litt, for nå skal jeg også gå, så går vi sammen.» Meget forundret spurte han: «Mener du virkelig at du vil gå sammen med meg?» «Ja, selvfølgelig.» «Det er du den første jøssing som har foreslått meg. Selv min kone kvier seg for å gå sammen med meg på gaten,» svarte han.

Slik er altså mentaliteten fremdeles, til tross for at krigen er slutt for over syv måneder siden og ikke bare tyskerne, men også N.S.-partiet er slått helt ut. En minnes uvilkårlig den gamle fabel om eselparket til den døende løve, ja en får mangel gang likefram grunn til å tvile på at det er et kristent samfunn vi lever i.

Ser ikke noen hver nå at vi

Jeg hadde håpet å slippe å komme med noe nytt innlegg i pressediskusjonen om rettsoppgjøret. Min tid tillot meg det heller ikke. Med da jeg for noen tid siden mottok et sirkulære fra *Den norske Kriminalistforening* om å delta i et møte med foredrag og diskusjon om rettsoppgjørets kriminal-politiske og sosiale problemer» 12. og 13. desember 1945, følte jeg meg - på grunn av de ovenfor påpekte forhold - forpliktet til å benytte denne anledning til å slå et slag for de passive N.S.-medlemmer.

Etter foredraget har jeg mottatt en rekke oppfordringer til å utgi dette i form av en brosjyre. Disse oppfordringer har jeg funnet å burde etterkomme.

Foredraget er gjengitt i uforandret skikkelse, bortsett fra et par små rettelser.

Oslo i desember 1945.

Gerh. Holm

Mildt rammet

Jeg gruer meg til 9. april. jeg ikke greier, er at vi tror Da skal vi ha enda en kjempeløse av nasjonalt og enkelt-personers skryt. Norga var forholdsvis mildt rammet. Det

Annæus Schjødt, jagerflyver-veteran.

Selsom seanse . . .

(Forts. fra s. 5)

takere en meget liten del av tale-tiden og ble også avbrutt i innlegg. Frustrasjonen hos INO-representantene var selvsagt stor, og de av oss som kjente det som skulle være forutsetningen for møtet, vi følte med våre deltakere og takker dem for at de ville stille opp og fullføre.

I juni nummeret vil vi komme tilbake med en grundigere omtale av programmet.

Ha-Wa

KAN EUROPA . . .

(Forts. fra s. 2)

Øst-Tyskland og de øvrige frigjorte stater, og USA må da ut av Europa, om da ikke Frankrike og England føler at de vil ha dem. Antagelig exit Nato.

Vi går i alle fall spennende og interessante tider i møte. Utviklingen vil forhåpentlig føre til at den gamle arbeidersang nu snart kan synges med et troverdig innhold:

*Nu dages det brødre!
Det lysner i øst!*

Tanker om folkestyre . . .

(Forts. fra s. 5)

med tiden og har ikke livets rett. Partigjerdene er råtne! Prøv dem skal dere se at de ryker ved første taket. De er stivet opp med noe nymodens piggetråd for å holde partiflokkene sammen, men de vil ikke holde lenge.»

Demokrati betyr et statsmaskineri som arbeider for helheten til felles fordel. klasser såvel som politiske partier er symptomer på at vi befinner oss i slyngelalderen.

Fremtiden folkerepresentasjon må bygges på den norske grunnlovs prinsipper. *Talsmenn i våre nyere politiske historie, Fridtjof Nansen og Christian Michelsen, gikk inn for fagstyre og ikke partistyre.* Fagstyre forutsetter faglig dyktighet, sosial bevissthet og helhetssyn. En handledyktig nasjonal, riksre-

gjerer må derfor være uavhengig av partipolitikk, og arbeidsdelingen mellom regjeringsmakt og folkerepresentasjon må gjennomføres riktig og i pakt med Eidsvoldsgrunnloven, hvor alm-innelig stemmerett, frie valg, rettssikkerhet og åndsfrihet inngår.

E. L. - Oslo

Om kirkestriden . . .

(Forts. fra s. 4)

Administrasjonsrådet, hvor han bl.a. fungerte som formidler av det egentlige tyske initiativ til etablering av en slik ordning. Like lite motstandspreget er hans selvbestaltede initiativ for å få Kongen avsatt under de senere Riksrådsforhandlinger. I dette finnes ikke spor av religion: Det er rendyrket politikk. Heller ikke var det i sjelesørgerske anliggender han gjentatt møtte Terboven, Dellbrügge, Himmler, Rediess, Fehlis m.fl. Såvidt vites foreligger av disse samtaler ikke andre referater enn hans egne, men av disse, slik de foreligger i hans bok «Da kampen kom», fremgår at han ved samtlige nevnte anledninger beilet til tysk støtte i sin kamp mot Quisling. Samtalepartnerne gikk ikke for å være spesielt kristelige, og det er utelukkende politikk som drøftes. Det var ellers samme Berggrav som etter eget initiativ forandret kirkebønnen høsten 1940 slik at «Kongen og hans råd» m.m. bortfalt. Sammenhengen her vakte forøvrig en viss pinlig oppmerksomhet i forbindelse med prosessen mot Skancke. Berømt ble også hans sirkulære av 23.10. 1940, hvor han gir det råd at enhver får følge sin egen overbevisning i spørsmålet om innmeldelse i NS. Det er en uendelig avstand fra dette til hans hatske skrift «Folkedommen over NS» fra mai 1945. Ettersom en biskop interpellert om sitt syn på f.eks. mord eller voldtekt neppe ville henvisse til personlig overbevisning eller samvittighet, men utvetydig kva-

lifisere begge deler som synd og forbrytelse, må det være berettiget å slutte at hans oppfatning av NS-medlemskap som «forbrytersk» må være av senere dato enn høsten 1940. Omtrent like kjent ble en artikkel i flere aviser hvor han meddeler å ha innhentet kyndige råd gående ut på at den fordrevne regjering ikke lenger hadde noen lovgivningsmakt i Norge. Hans rolle synes altså langt fra entydig.

(Forts. neste nr.)

Arbeiderfiendtlige . . .

(Forts. fra s. 8)

plassen er de to fundamentale elementer i et menneskes liv. At alle bør ha et godt og harmonisk hjem, er det ingen uenighet om. NS mente i tillegg at en god og harmonisk arbeidsplass er en menneskerett. Noe slikt får man ikke når de marxistiske klassekampideer praktiseres. Klassekamp har ført til uhygge og vantrivsel på utallige arbeidsplasser gjennom årene, og dessuten har den ødelagt levebrødet for tusener. NS så på alle i en bedrift som partnere, partnere som må samarbeide for å oppnå de best mulige resultater for bedriftsfellesskapet. Vi ville frem til en ordning som medførte at alle ble delaktige i et godt resultat. Medierskap og utbyttedeling var ting vi var svært sympatisk innstilt til. Vi ville gjøre bedriften til en velferdsinstitusjon for alle som var knyttet til den. Men vi var også av den oppfatning at om en bedrift kom opp i vanskeligheter, da måtte alle ta et ekstra tak og ofre litt. Man måtte stå en for alle og alle for en. Vær nå ærlige, marxister, og innrøm at dette er langt mer menneskeverdige, harmoniske og stimulerende prinsipper enn den nådeløse klassekamp, som bare bringer fornedrelse og nød inn over alle parter.

Når vi også tar i betraktning at Nasjonal Samling ut over dette ville gjennomføre det faglige Riksting og på den måten gi det arbeidende folk en ganske annen innflytelse på samfunnets styre enn det parlamentariske partiredne system vi kjenner, da faller alle påstander om arbeiderfiendtlighet fra Nasjonal Samlings side sammen som et kort-hus.

La meg slå det uttrykkelig fast: Vi var og er innbitte motstandere av den arbeiderfiendtlige marxisme. Men like sikkert var og er vi den arbeidende kvinne og manns sanne venner.

Manuskripter

til «Folk og land» bes alltid undertegnet og datert. Ta også alltid kopi, da vi ikke har kapasitet til å returnere manuskripter.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

... eks. **QUISLINGS FORSVARSTALE**, Nummerert praktutgave kr. 150,-
» **QUISLINGS FORSVARSTALE**. Billigutg. kr. 45,-

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
» Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** kr. 50,-
» Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** kr. 50,-
» Einar Syvertsen: **Også dette bør være sagt** ... kr. 50,-
» ALLE 4 BIND: kr. 150,-
» A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
» A. I. Bru: **Her er London** kr. 60,-
» Adolf Hoel: **Universitetet under krigen** kr. 25,-
» Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** kr. 20,-
» Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
» Sigurd Myting: **Politisk dømt** kr. 35,-
» Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** kr. 20,-
» Arne Tellefsen: **Når forsvarer forfaller** kr. 25,-
» Arne Stornes: **Spor i vår nære historie** kr. 115,-
» Trygve Engen: **Jeg er ingen landsviker** kr. 35,-
» H. Franklin Knudsen: **I was Quislings Secretary** kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

... eks. Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
» Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppgjøret** kr. 10,-
» Pastor A. E. Hedem: **Quo vadis Norvegia** kr. 30,-
» H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D.** kr. 100,-
» Roald A. Nielsen: **«Solbris Ohio!»** kr. 100,-
» Berner Hansen: **Mannen bak søylen. Prof. Wilhelm Rasmusen** kr. 120,-
» Torstein Gunnarson: **Sannheten om Kirsten Flagstad** kr. 150,-
» H.r.advokat Albert Wiesener: **Lys over landssvikoppgjøret** kr. 145,-
» Jørgen Sehested: **Broholmøtet** kr. 75,-

NYHETER:

... eks. Svein Halse: **Mot sammenbruddet** kr. 238,-
» Knut Steenstrup: **Dilemma** kr. 218,-
» Arne Stornes: **Sataniske glør** kr. 115,-

FRONTKJEMPERNE:

... eks. Svein Halse: **Mot sammenbruddet** kr. 238,-
» Harby Foged: **Danske Landsknægte** kr. 60,-
» Schreiber: **Kampf unter dem Nordlicht** kr. 200,-
» W. Tieke: **Der Kaukasus und das Öl** (kampene 1942-43) kr. 180,-
» **Heiteres aus dem Brotbeutel** (krigs- anekdoter) kr. 140,-
» Rolf Proschek: **Verweht sind die Spuren** (Panzerreg. «Wiking», bildedokumentasjon) kr. 200,-
» R. Schulze-Kossens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** ... kr. 250,-
» **Gebirgsjäger im Bild** kr. 240,-
» **Die lettischen Divisionen d. Waffen SS** kr. 180,-
» **Die deutsche Gebirgstruppe** kr. 200,-
» Schwager: **Im Herzen die Heimat** kr. 95,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til: **Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248** eller ved **sjekk**, i **kontanter** eller **frimerker**. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

- TILL SALU -

Specialerbjudande från 2:a världskriget:

Äldre ex. av DEN SVENSKA . . ., Folkets Dagblad, Dagsposten, Nationell Tidning, Stormfacklan, Ungt Folk, Ungdomsfronten, Riksposten, Tidens Röst, Sverige Fritt, Realpolitik, Nationell Krönika, Nationell Socialism, Västsvenska Dagbladet.

NORSKA: Fritt Folk, Hirdmannen, Nasjonal-Ungdommen, Norsk Arbeidsliv.

DANSKA: Fædrelandet, Stormfanen, Stormen, DNSAP's ungdomsblad.

FINSKA: Aftonposten, För Frihet o. Rätt.

- Pris pr styck kr. 10,-. Likvid vid beställning. -

FRIHETSFAKLAN

P.g. nr. 439 12 90-6, Sverige, Dr. Resmarksv., Bua 6186, 44080 Ellös.

FOLK og LAND

De evige tinnsoldater

Magnus Strandberg i «Veteranlaget 1940-45 på Vestlandet» og andre av samme slag har protestert mot at biskop Per Lønning langfredag arrangerte en forsoningsgudstjeneste med en tysk prest som deltager. Er det da ingen ting annet som betyr noe for disse mennesker enn å holde sin egen glorie blankpusset? Det kjennes rett som det er som en stor lettelse at man ikke var «på den rette siden.»

QUISLINGER

— for meg et hedersnavn.

Biskop Per Lønning har forsøkt å bruke ordet «quislinger» som en nedsettende betegnelse. Kanskje er han i takt med en del andre der, men han treffer ikke meg hjemme. Jeg forbinder ordet med en ungdomstid full av idealisme, fellesskap og høye mål, og jeg er lykkelig over å ha slike minner. Når jeg ser på dagen i dag med dens fullstendige mangel på offer- og innsatsvilje, kan jeg bare prise meg lykkelig over at jeg vokste opp i en annen tid, selv om den var hard og

krevet meget. Med stolthet sier jeg: Jeg var en ekte quisling, og det ga ihvertfall mening til en del av mitt liv.

Etter at jeg forrige gang skrev i «Folk og Land», har noen spurt meg hvorfor jeg bruker apostelnavnet «Paulus» som pseudonym. Det kan jeg forklare. Da Paulus ble bebreidet sin fortid, svarte han bare: «Det jeg var, det var jeg.» Det samme gjelder meg. Det jeg var, det var jeg. En quisling.

Paulus

Den norske Legion

Til redaksjonen er det «dumpe» inn en innbydelse til vennskapsmøte for legionærer. Med innbydelsen fulgte også siste nummer av «Kameratskap». Møtet (5. mai) er avholdt når dette bladet når deg, men ønsker du opplysninger om møter og/eller blad så er adressen: DnL-kamerater, Boks 79, 1335 Sandvika.

DEN MUNTRE KROK

I dag har vi tenkt å blåse liv i den hendøende kjønnskampen. Den har alt for lenge ligget i dødvannet. Våre to historier dekker vel begge fronter - og blir vi stående i ildlinjen, kan tidligere trening komme godt med.

Som man roper i skogen . . .

Husets herre ankommer residensen og spør sin hjemmeverende:

Det er da fryktelig til rot her. Hva har hendt?

Fruen: Du spurte meg forleden om hva jeg gjør hele dagen. I dag har jeg ikke gjort det!

Solid frokostblanding

Kone I: I morges var jeg så distre at jeg serverte gubben såpespon istedenfor cornflakes til frokost.

Kone II: Da ble han vel ikke særlig blid?

Kone I: Nei, han riktignok skummet av raseri.

(Uff og æsj)

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 11—15.

Onsdag også 18—20.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPlassen 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

Hvem var og er ARBEIDERFIENDTLIGE?

Av Hans Olavsén

Boken «Den norske nasjonalsosialismen», (Dahl, Hagtvedt, Hjeltnes) som nå er kommet i nytt opplag, innledes med et kapittel om fascismens og nasjonalsosialismens dårligere sider. Noen gode sider har man naturligvis ikke funnet. Hensikten med kapitlet er selvfølgelig å få overført disse dårlige sider på Nasjonal Samling, og det uten å ta hensyn til at NS - fordi det dreide seg om en norsk bevegelse - på avgjørende punkter skilte seg såvel fra fascismen som fra den tyske nasjonalsosialisme. Mens disse var utpreget kollektivistiske, var NS langt mer individualistisk preget. Vi satte mennesket i sentrum. Det kan underbygges med utallige Quisling-sitater helt fra «Russland og vi» til hans uttalelser i rettsaken mot ham.

Det er imidlertid ikke det jeg her akter å ta opp, men derimot de gjentatte påstander om at de nasjonale bevegelser var *arbeiderfiendtlige*. Det får forfatterne til ved en grov tilsnikelse og finurlig knep, idet de går ut fra at all motstand og uvilje mot marxistiske organisasjoner er det samme som å være fiendtlige overfor arbeiderne. I dag burde man heller kunne enes om at *antimarxisme* er en nødvendighet for enhver arbeidervennlig bevegelse.

Som et definisjonsgrunnlag burde det være mulig å forlikkes om følgende: Arbeidervennlig er den som bedrer arbeidernes kår, arbeiderfiendtlig er den som forverrer dem.

Den arbeiderfiendtlige marxisme

Elendigheten i marxistisk styrte land har aldri vært noen hemmelighet for NS-folk. Den var vi fullt oppmerksomme på allerede i tredveårene. I dag etter alle glasnosttidens avsløringer har ingen lenger rett til å være i tvil: Det marxistiske system er ikke engang i stand til å skaffe arbeideren de mest fundamentale livsnødvendigheter. I tillegg gjør det ham til slave. Han har ikke rett til å velge sin arbeidsplass og kan ikke bestemme hvor han vil bo. Han har ikke den ringeste innflytelse på økonomiske disposisjoner, for alle ting avgjøres av organer langt over hodet på ham. Og ut over det er han fratatt alle vanlige rettigheter som yringsfrihet, muligheten for å velge sine egne representanter i styre og stell osv. Og han blir styrt av pampere som selv bevilger seg

levestandard av en standard som ikke står tilbake for hva tidligere tiders kongehus og adel kunne tillate seg. Av alle disse grunner bekjempet vi marxismen og marxistiske organisasjoner.

Det er ellers typisk at de marxistiske bevegelser i dag vesentlig representeres av teoretiserende intellektuelle med skylapper.

Nasjonalsosialismens innsats for arbeiderne

Den italienske fascisme har jeg ikke særlig kjennskap til. Derimot har jeg ved selvsyn sett hva den tyske nasjonalsosialisme i løpet av få år greide å gjøre for den tyske arbeider. I begynnelsen av tredveårene var den økonomiske situasjon i Tyskland ganske katastrofal. Uhyggelig mange var arbeidsløse, og hundretusener led nød. I løpet av noen ganske få år var alt dette endret. Alle hadde arbeid og trygge kår. Sosiale goder for arbeiderne ble gjennomført i et voldsomt tempo, og de sterkt utbygde sosiale institusjoner som skulle sikre folket gode forhold, var faktisk i aktiv virk-

somhet helt til henimot slutten av krigen. Det var ingen tilfældighet at den indre opposisjon mot Hitler var så ubetydelig som tilfellet var.

Arbeidets lov.

Men dette har for såvidt ikke noe med Nasjonal Samling å gjøre. Vi trakk opp vår egen politikk, som var sterkt sosialt og solidarisk preget. Et meget vesentlig punkt i vårt program var vårt forslag om å utarbeide en Arbeidets lov, der de fundamentale regler for et sosialt forsvarlig arbeidsliv skulle fastlegges. En hovedhensikt med loven var å forhindre enhver form for utbytting og sørge for at alle skulle få sin rettmessige del av produksjonens resultater. Det hører også med i bildet at vi forlangte barne-, uføre- og alderstrygd gjennomført.

Bedriftsfellesskapet

Mens Arbeidets lov var ment å beskytte, hadde Nasjonal Samlings *bedriftstanke* et mer aktivt og positivt siktemål. Denne tanke var som utgangspunkt det faktum at *hjemmet og arbeids-* (Forts. side 7)

OPPSIKTSVEKKENDE KJENNELSE

Fra Paal Bergs Høyesterett

Av John Sand

Hvis man tar for seg Rettstidende for 1940 vil man på side 344 støte på et referat av Høyesteretts kjeremålsutvalgs kjennelse av 22. juni 1940 i l.nr. 337.

Saken gjelder en nordmann som er tiltalt for å ha forulempet tyske soldater. (Strl. paragr. 350).

I kjennelsen finner man bl.a. følgende bemerkelsesverdige setning:

«Ikke bare mot formueinngrep o.l., men også mot trusler, legemsfornærmelser og ærekrenkelser må den fremmede makts soldater ha krav på norsk domstols vern - i samsvar med vår straffelovs enkeltbestemmelser og alminnelige hovedgrunnsetninger, og da også med den oppfatning av god folkeskikk, som de her henhørende lovbestemmelser er bygd på.»

Det finnes sikkert lesere som her vil spørre: Fastslo virkelig Kjeremålsutvalget - bestående

av bare «gode» nordmenn - at tyske soldater i Norge hadde krav på norske domstolers vern? Ja, utvalget gjorde det. - Men er ikke dette en slags form for bistand til fienden? vil vel noen spekulere på. Svaret her er nei. For husk: Det var bare NS-folk som bistod fienden. «Gode» nordmenn bistod aldri fienden. De bistod enten tyskerne eller okkupasjonsmakten, jfr. Under-søkelseskomitéens Innstilling side 225:

«Det var likeledes på det rene at en forutsetning for Administrasjonsrådets opprettelse måtte være lojalt samarbeid med okkupasjonsmakten.»

Se også samme Innstilling side 206:

«Det var ikke til å komme forbi at et visst samarbeid med de tyske myndigheter var en av Administrasjonsrådets oppgaver fra første til siste dag.»